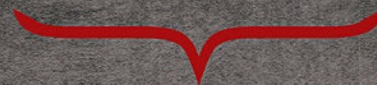

eBook

Ondermijning & Georganiseerde Criminaliteit **2017**

.....

Praktische tips en tricks voor de aanpak van
ondermijning en georganiseerde criminaliteit!

Studiecentrum voor
Bedrijf en Overheid

made with
Beacon

Inhoudsopgave

1. Ondernijning nog vaak onderschat
2. Georganiseerde misdaad vraagt om georganiseerde overheid
3. Ondernijning van bestuur en samenleving is overal
4. Samen bestuurlijk sterk tegen georganiseerde criminaliteit
5. Uw expertise vergroten?
6. Wat doen criminelen met hun geld?
7. Ondernijning en de faciliterende rol van de overheid
8. Fixaties in de opsporing spelen zware criminelen in de kaart
9. Lessen in overheidssamenwerking binnen RIEC/LIEC
10. Geen criminelen in bovenwereld
11. Leaders criminele bendes te vaak buiten schot
12. Uw expertise vergroten?

Ondermijning nog vaak onderschat

Jack Mikkers, burgemeester van de gemeente Veldhoven, voorzitter van de integrale stuurploeg ondermijning in de eenheid Oost-Brabant

Nederland – Makelaars die woekerhuren incasseren van criminelen. Hotels waar vrouwen zich onvrijwillig prostitueren. Cafés waar grote sommen cash geld worden aangenomen die afkomstig zijn van de misdaad. ‘Ondermijning wordt onderschat, omdat het sluipenderwijs gaat.’

Integrale aanpak

Jack Mikkers is voor een harde, doortastende integrale aanpak. ‘Hoe geloofwaardig is een overheid die wél ingrijpt als een schutting een decimeter te hoog is, maar een drugs crimineel die in de wijk woont en patsergedrag vertoont, met rust laat? Ik kom in steden waar ik me afvraag wie de baas is. De wijkagent of de drugs crimineel die bijstandsgezinnen verleiden tot hennep teelt op hun zolder.’

Samenwerken

Samenwerken is het credo voor Jack Mikkers. ‘Eigenlijk moet de politie iets langer op hun handen kunnen blijven zitten. Even afwachten wat anderen, partners, kunnen betekenen. Gemeenten die een vergunning kunnen intrekken, de belastingdienst die iemand fiscaal kan aanpakken... er zijn zo veel meer manieren waarmee criminaliteit aangepakt kan worden.’

Sluipenderwijs

Tijdens de actie tegen ondermijning, willen we laten zien hoe de processen sluipenderwijs plaatsvinden. ‘Dat hebben we nog niet zo lang geleden gedaan met hotels en mensenhandel, de onvrijwillige prostitutie. Daar heeft die branche zelf veel aan gedaan, nadat wij ze hadden laten zien hoe dat in zijn werk gaat.’

Spookburgers

‘Naast wie woon je eigenlijk? Dat is een vraag die bewoners, maar ook verenigingen van eigenaren zich vaker kunnen stellen. Het lijkt mooi, dat makelaars onderverhuren voor de huiseigenaar. Maar misschien faciliteer je daarmee wel een internationale inbrekersbende of wordt je huis gebruikt voor hennepteelt of prostitutie. Wees je bewust waar je aan bijdraagt. En we moeten als politie ook laten zien dat het wordt aangepakt. We krijgen natuurlijk ook wel een spiegel voorgehouden, dat we zelf in het verleden niet altijd alert hebben gereageerd.’

Dure plicht

Jack Mikkers weet dat de politiecapaciteit vaak schaars is. ‘Door vaker via de belastingdienst te werken of via de vergunningen, ontlasten we de politie. Bij de belastingdienst en bij justitie moeten successen nog iets meer bereidheid tot deze aanpak genereren, maar ik denk dat dat gaat lukken. En het moet, want die dure plicht hebben we als overheid, de burger wil dat de norm wordt gehandhaafd.’

Identiteitsfraude

In de regio van Jack Mikkers was iemand een groot huis aan het bouwen in een woonwijk, terwijl politie en justitie verdenkingen tegen de man hadden. ‘Het bleek dat hij niet in Nederland stond ingeschreven en dus identiteitsfraude had gepleegd. Daar is een hele hoop achter vandaan gekomen, inmiddels hebben banken beslag gelegd. Zo kun je op een andere manier ook succes hebben, door samen te werken.’

Consequent

‘En door niet meer los te laten. ‘Door consequent in te blijven grijpen, tótdat het probleem is geëlimineerd. Bij families die wijken terroriseren is meer aan de hand, die aanpak moet heel breed, heel consequent, en vasthoudend zijn. We moeten als overheid laten zien dat we wangedrag, net als misdaad, niet tolereren. Niet het recht van de sterkste geldt.’

Bron: Nieuws Politie 08-10-2014

Georganiseerde misdaad vraagt om georganiseerde overheid

Door Edward Kleemans, hoogleraar zware criminaliteit en rechtshandhaving aan de Vrije Universiteit van Amsterdam.

Toenemende samenwerking tussen verschillende overheidsdiensten

Op veel terreinen kan toenemende samenwerking worden gesignaleerd tussen verschillende overheidsdiensten zoals politie, justitie, bestuur en belastingdienst. Dat is ook onvermijdelijk. Veel activiteiten waar georganiseerde criminaliteit zich mee bezig houdt of waarin winsten worden geïnvesteerd, bevinden zich immers op het grensvlak tussen legaliteit en illegaliteit: activiteiten zijn verboden, worden gedoogd of zijn moeilijk te legaliseren. Daarmee dreigen zij bij opsporing, handhaving of belastingheffing vaak tussen wal en schip te geraken.

Naar een meer gecoördineerde aanpak van georganiseerde misdaad

Dit roept om een meer gecoördineerde aanpak en meer eenheid binnen de 'ongeorganiseerde' overheid. Deze nieuwe benadering vraagt echter veel aandacht, energie en volharding. Want juist achter de reden om intensievere samenwerking te zoeken, gaan ook mogelijke knelpunten schuil. Partners moeten steeds weer worden overtuigd van de noodzaak om een probleem aan te pakken. Dat geldt ook voor de politiek. De aan te pakken fenomenen gedijen goed bij folkloristische beelden, romantisering van misdadigers en gemakkelijke verwijten over 'op hol geslagen moraalridders'. Daarom is 'waarheidsvinding' en het corrigeren van onjuiste publieke beeldvorming onontbeerlijk. Strafrechtelijke onderzoeken spelen daarbij nog steeds een cruciale rol.

Randvoorwaarden voor een succesvolle samenwerking

Succesvolle samenwerking bij het aanpakken van problemen is mogelijk, maar vraagt wel om een realistisch oog voor de voorwaarden voor succesvolle samenwerking en de kwetsbaarheid daarvan. Want naast gedeelde belangen, kennen de betrokken organisaties ook eigen belangen, culturen en werkprocessen. Daarmee is succesvolle samenwerking niet vanzelfsprekend en allerminst een rustig bezit.

Effectieve interventies

De afgelopen jaren hebben we een verschuiving gezien van het denken in termen van 'kerels en kilo's' naar het aanpakken van problemen en het creatief nadenken over effectieve interventies. Het aanpakken van problemen en diversiteit in optreden zijn meer centraal komen te staan. Dat is een groot goed. Of dat 'minimaal 950' aangepakte criminele samenwerkingsverbanden zal opleveren, is bij een dergelijke benadering van ondergeschikt belang.

Bron: Opportuun, nr 04, jaargang 20, oktober 2014

Ondermijning van bestuur en samenleving is overal

Ondermijnende activiteiten van de georganiseerde criminaliteit is overal, maar komt misschien wel vaker voor buiten de grote stad. De gemeenteraad moet goed nadenken als zich een weldoener meldt. Er is behoefte om crimineel geld te investeren. Ondermijning is minder risicovol maar vreet uiteindelijk wel aan de wortel van de democratie.

Beïnvloeding vanuit de georganiseerde criminaliteit, bijvoorbeeld uit hennepcultuur, heeft vooral zachte, onzichtbare kanten. Karel Schuurman, hoofd van het Landelijk Informatie en Expertisecentrum en docent op de [cursus Bestuurlijke aanpak van ondermijning](#), waarschuwt vooral voor de zachte kant van beïnvloeding van samenleving en bestuur. 'Crimineel geld zoekt goede doelen en zit soms dik in sportverenigingen. Er zijn voorbeelden waar maneges gebouwd en gefinancierd zijn uit crimineel geld waar gehandicapte kinderen vervolgens gratis mogen sporten'.

Ondermijnende criminaliteit is minder risicovol

'Er is vanuit de georganiseerde criminaliteit behoefte om geld te investeren. De winstmarges zijn 80 tot 85 procent. Vaak is het heel goed voor de lokale economie, maar je haalt ook veel zwart geld binnen. Weet ook dat woninginbraken en straatroven veel risicovoller zijn, want zichtbaarder terwijl ondermijnende criminaliteit minder risicovol is want onzichtbaarder.'

Tips en adviezen tegen ondermijning

Een van de instrumenten om tegen ondermijning op te treden, zijn Bibob-procedures waarbij in kaart wordt gebracht bijvoorbeeld bij de aanschaf en investering in horecapanden waar het geld vandaan komt. Een andere mogelijkheid is om lokaal overleg te organiseren zodat onder leiding van de gemeente dat in kaart wordt gebracht wat de omvang van ondermijning is.

Ook kan helpen om een soort commissie 'stiekem' op te richten van fractievoorzitters uit de raad die overleggen met de burgemeester, die verantwoordelijk is voor openbare orde en veiligheid. 'Belangrijk is om eensgezind op te treden als raad, ook richting de burgemeester. Als de burgemeester optreedt, is het belangrijk dat de raad achter hem staat. Het helpt daarbij als je vooraf met elkaar hebt dichtgetimmerd hoe je met dit soort onderwerpen en vragen omgaat.'

Bibob-toets helpt tegen investerende criminelen

Wanneer het gaat om nieuwe (bouw)projecten in de gemeente waar geld in wordt gestoken, is het verstandig wanneer de raad er zich van vergewist wie is de persoon die investeert, wat is zijn belang om te investeren en klopt zijn verhaal. 'Je kunt al beginnen met googelen om de eerste informatie daarover te achterhalen. Realiseer je ook dat er criminelen zijn die informeren of een gemeente een Bibob-toets toepast. Wanneer dat gebeurt, gaan ze naar de buurgemeente en vragen ze hetzelfde. Als daar geen Bibob-toets wordt toegepast, weten ze genoeg en gaan ze investeren.'

Bron: Raadslid.nu

Samen bestuurlijk sterk tegen georganiseerde criminaliteit

Door Karel Schuurman, hoofd van het LIEC.

De Regionale Informatie- en Expertisecentra (hierna RIEC's) zijn regionale samenwerkingsverbanden die de samenwerkende partners ondersteunen in hun strijd tegen georganiseerde criminaliteit. Een miljardenindustrie waarin criminelen geld verdienen aan onder meer hennepteelt, mensenhandel, fraude en witwassen. Gezamenlijk proberen de partners vanuit de één overheid-gedachte een effectief antwoord te geven op criminele ondermijning van de samenleving. Dit door zicht te krijgen op de aard en de omvang van de problemen en samen een methode te vinden om effectief georganiseerde criminaliteit te bestrijden.

Het RIEC en de wet bibob

Een groot aantal partijen bindt samen de strijd aan tegen georganiseerde criminaliteit. Gemeenten, provincies, politie, Openbaar Ministerie, Belastingdienst, Inspectie SZW, FIOD, Koninklijke Marechaussee (KMar) en Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) zijn partners van het eerste uur. Het RIEC biedt deze partners informatie. De expertiserol wordt vooral ingezet voor gemeenten. Het RIEC helpt zo met het inzetten van bestuurlijke instrumenten tegen criminele ondermijning van de samenleving. Een van de krachtigste instrumenten van gemeenten is de Wet Bibob. Om dat instrument breder en eenduidig toe te passen en selectief te gebruiken, ondersteunen de RIEC's gemeenten en provincies bij de toepassing van de wet. In dit artikel nemen we RIEC Den Haag als voorbeeld.

Faciliteren

Aan de samenwerking in RIEC-verband ligt een regionaal covenant ten grondslag. Alle gemeenten en de provincie binnen de regio RIEC Den Haag zijn aangesloten bij het covenant en hebben Bibob-beleid ontwikkeld. In 2012 is er vanuit RIEC Den Haag een regionale beleidslijn opgesteld, waarin rekening is gehouden met de per 1 juli 2013 in werking getreden wijziging van de Wet Bibob. Gemeenten hebben bij het invoeren van de beleidslijn het beleid aangepast aan de lokale wensen en omstandigheden. Het RIEC Den Haag faciliteert daarnaast gemeenten en provincie door het ontwikkelen van producten voor bestuursorganen om de verschillende stappen binnen de Bibobprocedure succesvol te doorlopen.

Ondersteunen

Het RIEC Den Haag adviseert bestuursorganen ook over de toepassing van de Wet Bibob in concrete gevallen. Is het dossier compleet, moeten er aanvullende vragen gesteld worden door het bestuursorgaan en is er aanleiding om het LBB om een advies te vragen: allemaal vragen waarvoor men bij het RIEC terecht kan. Om deze ondersteuning formeel mogelijk te maken, zijn artikelen 28 en 30 van de Wet Bibob gewijzigd. Deze wijzigingen houden in dat regionale samenwerkingsverbanden voor de aanpak van georganiseerde criminaliteit inzage kunnen krijgen in de gegevens die door het bestuursorgaan zijn verkregen op grond van de Wet Bibob, voor zover deze gegevens noodzakelijk zijn voor de ondersteuning van het bestuursorgaan bij het toepassen van de Wet Bibob. Hierdoor is het mogelijk om de ingevulde vragenformulieren, de aangeleverde bescheiden door de betrokkene en het advies van het LBB in te zien. Het bestuursorgaan kan door de RIEC-partners in het kader van de ondersteuning bij de toepassing van de Wet Bibob relevante informatie, indien noodzakelijk voor de toepassing van deze wet, ontvangen. Daarnaast kan het bestuursorgaan ondersteund worden bij de interpretatie van bijvoorbeeld jaarstukken of ondernemingsplannen die worden aangeleverd bij een vergunningaanvraag.

Het opvragen van informatie richt zich overigens uitsluitend op de betrokkene in de zin van de Wet Bibob. Dit betekent dat het opvragen van informatie van derden die samenwerken met de betrokkene voorbehouden is aan het LBB. Dit maakt het voor zowel het bestuursorgaan als het RIEC moeilijk om zogenoemde 'stromanconstructies', waarbij de vergunningaanvrager in opdracht van een ander handelt, te herkennen en te ondervangen.

Stromanconstructies: knelpunt in ondersteuning

Bij het tot stand komen van de Wet Bibob is rekening gehouden met mogelijke stromanconstructies of financiering met vermogen uit criminele activiteiten. Als alleen de betrokkene getoetst kan worden, ligt het voor de hand dat criminelen personen naar voren schuiven die 'schoon' zijn. Om die reden is in de Wet Bibob opgenomen dat ook anderen die in een zakelijk samenwerkingsverband tot de betrokkene staan, kunnen worden meegenomen in de integriteitsbeoordeling om ook van hen de (vermoedelijk) gepleegde strafbare feiten te kunnen bepalen. Maar voordat deze integriteitsbeoordeling kan plaatsvinden moet het bestuursorgaan, al dan niet met hulp van het RIEC, de afweging maken of het advies vraagt aan het LBB.

In de praktijk is het moeilijk om deze afweging te maken als er geen informatie beschikbaar is over deze derden. Natuurlijk kan het bestuursorgaan doorvragen bij de aanvrager of er zakelijke banden zijn met een derde. Afhankelijk van de antwoorden wordt dan een afweging gemaakt. Een overtuigend betoog van de aanvrager maakt de aanvraag van een advies aan het LBB dan lastig.

Als het gevoel dat achter de schermen iemand anders aan de touwtjes trekt dan de aanvrager, niet onderbouwd kan worden met signalen van bijvoorbeeld politie of Belastingdienst, dan is het voor het bestuursorgaan of het RIEC niet mogelijk om te achterhalen of de beschikking mede gebruikt zal worden om uit gepleegde strafbare feiten verkregen of te verkrijgen, op geld waardeerbare voordelen te benutten, of dat strafbare feiten zullen worden gepleegd. De mogelijkheden om zo preventief op te treden zijn daarmee ernstig beperkt.

Beeldanalyse

Door samenwerking en uitwisseling van informatie wordt expertise opgebouwd op het terrein van de verwevenheid van onder- en bovenwereld. Op basis daarvan kunnen analyses worden verricht, die een beeld geven van de lokale of regionale criminogene sectoren. Aan de hand daarvan worden interventiestrategieën en instrumenten ontwikkeld binnen RIEC Den Haag, om de criminogene sectoren zowel preventief als repressief in de regio tegen te gaan. Ook kan deze kennis worden gebruikt om gemeenten te ondersteunen bij het aanwenden van het Bibob-instrument.

Landelijke dekking

De RIEC's versterken een regionale samenwerking tussen gemeenten, maar ook nationale samenwerking wordt versterkt. De RIEC's werken namelijk nauw samen en vormen zo het LIEC, een landelijk dekkend netwerk. Dit heeft een aantal voordelen. Ten eerste delen de diverse medewerkers binnen de RIEC's die zich met de toepassing van Bibob bezighouden via een landelijke expertgroep kennis en kunde met elkaar. Door een goede samenwerking met het LBB ontstaat daarmee een goede en behapbare verbinding tussen de toepassing in gemeenten en de toetsing op landelijk niveau.

Het LIEC vervult landelijk een belangrijke rol door verbindingen te monitoren, expertgroepen te ondersteunen en kennis landelijk te verankeren en te ontsluiten. Door het brede verband adviseert het LIEC beleidsmakers over nieuwe trends en ontwikkelingen. Daardoor kan indien noodzakelijk op het terrein van Bibob tijdig worden opgetreden. Vanuit het LIEC wordt het LBB bij nieuwe nationale projecten op het terrein van de bestuurlijke aanpak betrokken. Dit maakt het mogelijk in de bedrijfsvoering rekening te houden met komende acties, wat de doorlooptijden ten goede komt. Omgekeerd kan hierdoor de expertise van het LBB reeds aan de voorkant worden ingebracht en meegenomen. Dat vergroot dan weer de kwaliteit van de toepassing.

Ten slotte inventariseert het LIEC de fenomenen die spelen in de diverse RIEC-regio's. Daarbij zal de kennis en kunde van het LBB worden betrokken. Daardoor ontstaat een scherper beeld van criminaliteit waarmee bestuurders worden geconfronteerd en kan er beter en gericht gebruik worden gemaakt van het Bibobinstrument.

Behoeftte aan bijdrage RIEC/LIEC

Het RIEC/LIEC-bestel vult een gat tussen gemeentelijke toepassing en landelijke toetsing. Dit zal naar verwachting de komende jaren aan belang winnen. Ten eerste zal dit gebeuren doordat het werk van de RIEC's in de verschillende regio's zal leiden tot een scherper beeld van de criminaliteit die zich in de regio afspeelt, onder andere doordat de RIEC's bestuurlijke criminaliteitsbeelden opstellen. Dat maakt een scherpere toepassing van het instrument mogelijk in sectoren waar zich problemen voordoen en voorkomt een generieke toepassing die (relatief) onschuldige sectoren raakt. Een tweede aanvulling op het huidige systeem bestaat eruit dat er in toenemende mate sprake is van regionaal beleid. Nu al worden door de RIEC's in toenemende mate regionaal voorstellen gedaan over Bibob-beleid. Daarmee wordt tegemoet gekomen aan het geluid dat gemeentelijk Bibob-beleid nu te veel verschilt daar waar de problematiek eigenlijk hetzelfde is. Ten derde zal het Bibob-instrument aan gewicht gaan winnen. De afgelopen jaren is de betrokkenheid van gemeenten bij de bestrijding van georganiseerde criminaliteit explosief toegenomen. In 2012 was al 95% van de gemeenten aangesloten bij een RIEC. Te verwachten valt dat hierdoor gemeenten zich meer bewust worden van het belang van de bestrijding van georganiseerde criminaliteit. Een eerste teken hiervoor is dat deze criminaliteit bij veel gemeenten een plek vindt in regionale veiligheidsplannen en dat de regioburgemeesters een portefeuillehouder georganiseerde criminaliteit hebben aangewezen. Deze ontwikkeling zal ongetwijfeld leiden tot het vaker inzetten van het Bibob-instrument. De kwaliteit van de toepassing van dit instrument zal daarbij door de RIEC's toenemen. Door regionale bundeling van kennis en kunde verbetert immers de toepassing van het instrument.

Door de wetwijziging kan het RIEC deze kennis ook goed gebruiken bij de ondersteuning. Dat maakt dat er naar verwachting betere procedures worden doorlopen. Het maakt ook dat gemeenten beter in staat zijn om het eigen huiswerk op een kwalitatief hoger niveau te brengen. Daarmee wordt bewerkstelligd dat alleen dan een advies van het LBB wordt aangevraagd als daar echt aanleiding toe is. Doordat het RIEC een regionaal samenwerkingsverband is, komt de toepassing van de Wet Bibob dichterbij de inspanningen die overheden gezamenlijk verrichten bij de bestrijding van georganiseerde criminaliteit. Ook dit kan een gerichte toepassing versterken. Ten slotte zal via landelijke bundeling van kennis in expertgroepen en bij het LIEC de kwaliteit van toepassing in heel Nederland een impuls krijgen.

Ontwikkelen en ontdekken

De Wet Bibob is een belangrijk instrument in de strijd tegen georganiseerde criminaliteit. De RIEC's ondersteunen gemeenten en provincies bij de toepassing van de wet. Dit kan op verschillende manieren, afhankelijk van de wensen van het bestuursorgaan. Het RIEC draagt door ondersteuning bij de toepassing van de Wet Bibob bij aan het stimuleren van regionale samenwerking. Dit zorgt voor steeds meer uniforme toepassing van de wet. Ook draagt het RIEC bij aan bewustwording van bestuurders van vermenging van onder- en bovenwereld, het voorkomen van het waterbedeffect en een betere toepassing van de wet door onder meer risicoanalyse en het verbreden van kennis en expertise in de regio.

Het aantal Bibob-zaken is in de afgelopen jaren binnen RIEC Den Haag sterk opgelopen. In 2009 waren het er slechts tien, in 2012 is er 85 maal advies gevraagd door gemeenten en provincie bij het RIEC, waarbij 23 keer geadviseerd is om een advies bij het LBB te vragen. De RIEC's en het LIEC hebben sinds hun oprichting bewezen de missing link te zijn in de toepassing van de Wet Bibob tussen bestuursorganen en het LBB. Deze rol wordt versterkt door de samenwerkende partners binnen het RIEC. De uitdaging is om deze rol de komende jaren verder te ontwikkelen en door nieuwe mogelijkheden van de uitgebreide Wet Bibob verder samen te ontdekken wat mogelijk is om de samenwerking binnen de keten te versterken. De uitdaging is om samen een bijdrage te leveren aan een steeds beter georganiseerde overheid in de strijd tegen georganiseerde criminaliteit.

Bron: Zuiver zaken doen, tien jaar Bibob belicht, 2013

Uw expertise vergroten?

Congres Ondernijning & Georganiseerde Criminaliteit

Tijdens het congres hoort u:

- Hoe u een strategie bepaalt voor de aanpak van ondernijning en georganiseerde criminaliteit in uw gemeente
- Op welke manier u barrières kunt opwerpen tegen criminele activiteiten die de samenleving ondernijnen
- Welke bestuurlijke instrumenten u tot uw beschikking heeft voor de aanpak van ondernijning en georganiseerde criminaliteit
- Op welke manier u samenwerkt met publieke en private partners aan de aanpak van ondernijning en georganiseerde criminaliteit
- Wat u kunt leren van vooruitstrevende bedrijven uit binnen- en buitenland over innovatieve oplossingen voor veiligheidsvraagstukken

[Meer informatie](#)

Cursus Bestuurlijke aanpak van ondernijning

Tijdens deze cursus leert u:

- Hoe u een strategie bepaalt voor de aanpak van georganiseerde ondernijning in uw gemeente
- Op welke manier u barrières kunt opwerpen tegen criminele activiteiten
- Welke bestuurlijke instrumenten u tot uw beschikking heeft voor de aanpak van ondernijning
- Hoe u criminele netwerken kunt ontmoedigen om zich te vestigen in uw gemeente
- Op welke manier u samenwerkt met veiligheidspartners binnen het Regionaal Informatie en Expertise Centrum aan de aanpak van ondernijning
- Hoe u rechtmatig en doelmatig informatie uitwisselt met uw veiligheidspartners

[Meer informatie](#)

Opleiding bibob coördinator

Tijdens deze opleiding leert u:

- Hoe u een bibob beleid opstelt voor uw gemeente
- Hoe u komt tot een gedegen analyse ter uitvoering van de bibob wetgeving
- Op welke wijze u de integriteit van de betrokken personen en de benodigde financiële middelen beoordeelt
- Hoe u advies kunt inwinnen bij het Landelijk Bureau Bibob
- Op welke manier u verantwoording aflegt over het gevoerde bibob beleid

[Meer informatie](#)

Wat doen criminelen met hun geld?

Edward Kleemans, Hoogleraar zware criminaliteit en rechtshandhaving aan de Vrije Universiteit van Amsterdam.

De bestrijding van witwassen en het afpakken van crimineel vermogen wordt als essentieel gezien voor de aanpak van georganiseerde criminaliteit. De (gepercipieerde) dreiging van daders die grote sommen geld verdienen én uitgeven, is internationaal een belangrijke kracht achter antiwitwasbeleid.

De grote vraag: waar laten criminelen hun geld?

Ook misdadgeld laat zijn sporen na. Zo brengen de complexiteit en omvang van bepaalde criminele activiteiten, zoals grootschalige internationale drugshandel of ondergronds bankieren, met zich mee dat daders soms wel iets van een criminele boekhouding bij moeten houden, simpelweg omdat ze niet alles kunnen onthouden. Daarnaast maken daders vaak op verschillende manieren gebruik van de reguliere economie, bijvoorbeeld via het bezitten of gebruiken van reguliere bedrijven, hetgeen altijd sporen nalaat. Toch is er niet alleen op macroniveau, maar ook in concrete zaken vaak geen volledig beeld van de inkomsten en de bezittingen van daders. In opsporingsonderzoeken wordt vaak wel beredeneerd dat er heel veel geld is verdiend, maar meestal wordt maar een (zeer) klein deel daarvan ook echt gelokaliseerd.

Luxe levensstijl en investeringen voor later

Er kunnen verschillende verklaringen zijn voor deze discrepantie. Het is mogelijk dat daders een substantieel deel van hun vermogen verborgen weten te houden voor de opsporing. Ook zou een deel van het gat kunnen worden verklaard door de kosten die met de criminele activiteiten gepaard gaan. Denk hierbij aan de kosten van mislukte transacties of allerlei betalingen aan relaties, bijvoorbeeld als zwijggeld of ten behoeve van de verzorging van familieleden tijdens detentie. Verder wordt er misschien veel meer dan gedacht uitgegeven aan onder meer uitgaan, dure kleding en 'fast women and slow horses', oftewel een luxe levensstijl. Het uitgeven van geld aan een extravagante levensstijl hangt mogelijk samen met de gevaren van het criminele zakendoen. Vanwege die gevaren hebben daders een korte tijdshorizon; ze zouden zich door een 'hier-en-nu-oriëntatie' niet richten op investeren maar op consumeren. In verschillende zaken uit de Monitor Georganiseerde Criminaliteit zien we echter dat uitbundige consumptie – uitgaven aan dure auto's, boten, juwelen en vakanties – samen kan gaan met investeringen in onroerend goed en bedrijven. In die zaken zijn de criminele inkomsten groot genoeg om beide te financieren.

Bron: Justitiële verkenningen: Wat doen daders met hun geld?

Ondermijning en de faciliterende rol van de overheid

Door Emile Kolthoff, hoogleraar Criminologie aan de Open Universiteit en lector Openbare Orde en Recht aan de Avans Hogeschool.

De Volkskrant publiceerde vorig jaar een serie artikelen van Jan Tromp over ondermijning in Brabant. Volgens Tromp zegt bijna één op de vijf burgemeesters in Nederland dat criminelen het gezag in hun gemeente ondermijnen. Een Brabantse burgemeester vertelt hoe de georganiseerde criminaliteit op lokaal niveau infiltreert in de politiek. Anoniem, uit angst. De verhalen gaan over mensenhandel, hennepsteelt, synthetische drugslaboratoria, 1% motorbendes en andere fenomenen van georganiseerde misdaad.

Ondermijning en georganiseerde criminaliteit

Het begrip ondermijning lijkt onlosmakelijk verbonden aan georganiseerde criminaliteit. Ondermijning duikt steeds vaker op in beleidsdocumenten, de media en in het politieke debat. De suggestie wordt daarbij gewekt dat we te maken hebben met een nieuw en plotseling opgekomen fenomeen. Of dat klopt is nog maar de vraag, maar allerlei vaak breed in de media uitgemeten excessen laten wel zien dat het probleem de overheid steeds meer boven het hoofd dreigt te groeien: op landelijk en – vooral – lokaal niveau.

Aantasting van de rechtstaat en de samenleving

Ten diepste is ondermijnende criminaliteit een *pleonasme* – elke vorm van criminaliteit is ondermijnd. Om van ondermijning te spreken is echter een aantasting van rechtstaat of samenleving in brede zin noodzakelijk, hoe ondermijnd bepaalde vormen van criminaliteit ook voor een individueel slachtoffer kunnen zijn.

Ondermijnende activiteiten

Uit de bestuurlijke criminaliteitsbeeldanalyses (ook wel ondermijningsbeelden genoemd) die onlangs door de Regionale Informatie en Expertise Centra zijn opgeleverd, blijkt dat het label ondermijning in de praktijk op verschillende vormen van criminaliteit wordt geplakt, die daarvoor niet in aanmerking komen. Daar staat tegenover dat ook ondermijnende activiteiten worden gesignaleerd, die strikt genomen geen criminaliteit zijn. Uit alle voorbeelden die bij het opstellen van de ondermijningsbeelden werden aangereikt, kunnen ruwweg vier ‘typen van misdragingen’ worden onderscheiden:

- gedrag dat weliswaar hinderlijk, mogelijk zelfs intimiderend is, maar op de keper beschouwd niet crimineel, laat staan ondermijnd: baldadig gedrag van hangjongeren bijvoorbeeld;
- gedrag dat wel een strafbaar feit behelst, maar dat niet ondermijnd is: een eenmalige tasjesdief, een uit de hand gelopen vechtpartij;
- gedrag dat wel ondermijnd is, maar niet strafbaar: een wijkagent die niet optreedt als dat geboden is, belangenverstremgeling door een bestuurder zonder dat sprake is van corruptie, of de miljoenen die verdwijnen bij woningcorporaties als gevolg van wanbestuur;
- gedrag dat én ondermijnd én strafbaar/crimineel is: het ontwrichten van de samenhang in wijken, het op grote schaal systematisch schenden van wettelijke normen, intimidatie, omkoping, chantage van burgers, bedrijven, bestuurders en het ambtelijk-uitvoerend apparaat.

Ondermijnende criminaliteit is voor een niet te onderschatten deel afhankelijk van de wijze waarop de overheid op dat handelen reageert: beperkingen oplegt dan wel ruimte biedt.

Facilitators

Criminelen zijn voor het uitvoeren van hun criminele activiteiten afhankelijk van de overheid en andere gevestigde instituten. Ze hebben informatie en vergunningen nodig, ze hebben een bankrekening nodig en moeten banktransacties uitvoeren om hun criminele geld wit te wassen, voor het investeren in onroerend goed hebben ze makelaars, projectontwikkelaars en notarissen nodig en ze laten signalen van hun criminele activiteiten achter die de overheid op kan vangen als ze goed kijkt.

Hulpbronnen

Criminelen zoeken voortdurend naar mogelijkheden en ruimte – waarbij ze vaak beschikken over allerlei hulpbronnen zoals kennis over de sociale- en machtsverhoudingen in de wijk of buurt, sociale en familiale netwerken, en over fysieke hulpbronnen, liquide middelen, intermediairs en (soms) de intelligentie om de situatie naar hun hand te zetten. Aan de andere kant is het de overheid die vergunningen verleent en toezicht moet houden op de daarin gestelde voorwaarden. Daarbij kunnen signalen van criminaliteit worden opgevangen of niet. En als ze worden opgevangen kan er iets mee worden gedaan of niet. En dat doen kan weer conflicteren met beleidsdoelstellingen of politieke prioriteiten. Vrije beroepsbeoefenaren hebben enerzijds te maken met wettelijke voorschriften – de Wet ter voorkoming van witwassen en het financieren van terrorisme (Wwft) bijvoorbeeld – anderzijds met commerciële belangen en mogelijk druk van derden.

Onmacht bij de overheid

Waar criminelen aan de ene kant ruimte zoeken, biedt de overheid op zijn beurt daarbij vaak gelegenheid. Door gebrek aan capaciteit en weerbaarheid, risico blindheid, handeling verlegenheid, onmacht, angst, door weg te kijken ('gedogen') of paradoxaal genoeg, omdat wet- en regelgeving optreden of doorpakken verbieden. Maar ook omdat professionals in de uitvoering – zij die dagelijks in de wijken en buurten verkeren – zich binnen de eigen organisatie niet (voldoende) gesteund of zelfs tegengewerkt voelen om, in de woorden van een van de respondenten van een gemeente: 'ons werk te doen zoals het hoort'.

Bron: Kolthoff, E.W., Khonraad S. (2016) Ondermijnende aspecten van georganiseerde criminaliteit en de rol van de bovenwereld Tijdschrift voor Criminologie (58) 2

Fixaties in de opsporing spelen zware criminelen in de kaart

Door Edward van der Torre, onderzoeker bij Bureau Lokale Zaken.

Onderzoek te veel gericht op delicten en te weinig op achterliggende criminele structuren

De regionale en lokale opsporing wordt in Nederland te veel gericht op (ernstige) delicten en te weinig op de achterliggende criminele structuren. Dit blijkt uit het onderzoek 'Recherchebazen' van Edward van der Torre van onderzoeksbureau Lokale Zaken. Een moord wordt bijvoorbeeld bijna zonder uitzondering in onderzoek genomen door een team van circa twintig politiemensen. Dergelijke grootschalige opsporingsonderzoeken richten zich echter op het delict en niet of nauwelijks op de achterliggende criminele structuren. Daardoor dragen veel grootschalige onderzoeken vrijwel niet bij aan het aanpakken van kopstukken in het criminele circuit. Sterker, het plaatst hen te vaak in de luwte.

De organisatie en dilemma's van de opsporing

Misdad is mediageniek. Toch is weinig bekend over het doen, laten en denken van politiechefs die leiding geven aan researchewerk: de 'recherchebazen'. Zij komen in deze studie aan het woord op basis van interviews en groepsgesprekken met ruim honderd respondenten. Zo wordt inzicht gegeven in de organisatie en dilemma's van de opsporing.

Het blijkt dat dwalingen in de opsporing, zoals de Schiedammer Parkmoord, vooral hebben geresulteerd in een grote aandacht voor de kwaliteit van een grootschalige opsporingsonderzoek (TGO) naar ernstige delicten, zoals moord. Dat heeft tot een nieuw dilemma in de opsporing geleid. De grote tijdsinvesteringen van de politie in TGO-onderzoeken en in opsporingsonderzoeken naar delicten die veel prioriteit hebben (bijvoorbeeld woninginbraak of overval) creëren namelijk riant criminele kansen voor georganiseerde criminele structuren die zich toeleggen op delicten die minder snel resulteren in een melding of aangifte, zoals drugshandel, drugsproductie, mensenhandel of fraude.

De zware inzet op TGO-onderzoeken en op (ernstige) delicten leidt ertoe dat de basispolitie (bijvoorbeeld wijkagenten), wijken of gemeenten soms langdurig last hebben van georganiseerde criminelen, zonder dat het lukt om een opsporingsonderzoek van de grond te tillen. Het delictgerichte karakter van veel opsporingsonderzoeken heeft ook afbreuk gedaan aan de kwaliteit van de beschikbare politie-informatie over georganiseerde misdaad. Edward van der Torre komt daarom met een drietal aanbevelingen.

1. Meer afstemming tussen en verbreding van onderzoeken

Er wordt nu nog te star gedacht over de inzet van Teams Grootschalige Opsporing (TGO's). De onderzoeker raadt aan om de doelstellingen en functies van TGO's flexibeler te maken en te verbreden. Edward van der Torre pleit voor meer afstemming tussen projectmatige onderzoeken naar criminele netwerken en de moordonderzoeken, om uiteindelijk de criminele kopstukken achter een moord te kunnen bestraffen. Op die manier kan een criminele structuur – waar de moord het bijproduct van is – het object van onderzoek worden. Zo wordt voorkomen dat 'alleen' de uitvoerder van de moord wordt bestraft (mogelijk een criminele loopjongen) en niet de opdrachtgever.

2. Meer ruimte voor projectmatige opsporing

Er dient (meer) ruimte te worden gereserveerd voor projectmatige opsporing, waarbij de basispolitie samenwerkt met (gespecialiseerde) rechercheurs. Dit dient te worden gericht op vormen van (georganiseerde) criminaliteit die lokaal ontwrichtend werken en waarvoor geldt dat lokale observaties en bronnen aanknopingspunten bieden voor effectieve opsporing. Dit soort opsporing zal worden gewaardeerd door burgers, wijkagenten en burgemeesters.

3. Meer aandacht voor straatinformatie

Rechercheurs dienen meer de straat op te gaan bij onderzoek naar een zaak of fenomeen. Er zou zo meer geïnvesteerd moeten worden in straatinformatie; op geijkte locaties (bijvoorbeeld sportvelden; hotels; maneges) kan veel criminele informatie verzameld worden die van toegevoegde waarde is op bij opsporing.

Bron: Recherchebazen, Edward van der Torre, Politie & Wetenschap, Apeldoorn, 2013

Lessen in overheidssamenwerking binnen RIEC/LIEC

Door Karel Schuurman, hoofd van het LIEC.

Berichten over aard en omvang van de georganiseerde criminaliteit in Zuid-Nederland vestigen in de media recentelijk weer eens de maatschappelijke aandacht op dit fenomeen. Bestuurders, de hoofdofficier van justitie en de korpschef van de Nationale Politie luidden de noodklok over het ondermijnende effect van de hennepcultuur in Zuid-Nederland, toename van het aantal dumpingen van afval van synthetische drugs en de impact van criminele motorbendes.

Meer aandacht voor ondermijnende criminaliteit

Daarbij gaf men aan dat het niet zelden lastig is om er als overheid tegen op te treden. Ook speelt het intimiderende karakter van ondermijnende criminaliteit een rol. Verschillende burgemeesters lieten weten de afgelopen tijd te zijn bedreigd. Een zorgelijk beeld. Het is dan ook niet verrassend dat er 125 fte wordt uitgetrokken om de aanpak van de zuidelijke problematiek een extra impuls te geven. Het is de bedoeling deze extra capaciteit te besteden aan het direct en zichtbaar reageren op signalen van georganiseerde criminaliteit. Daarbij zal nadrukkelijk aandacht worden besteed aan het ontrafelen van het criminele geldspoor.

Overheidsbreed tegen maatschappelijke paalrot

De afgelopen jaren is bij de bestrijding van georganiseerde criminaliteit steeds meer nadruk komen te liggen op de ondermijnende aard ervan. Daarbij spelen drie factoren een rol.

Geld

Ten eerste gaat het in deze sector om geld. Dat wordt in eerste instantie vaak besteed aan een plezierig leven, maar zal al snel ook een andere bestemming vinden, bij voorkeur (wat betreft de criminelen) naar de legale maatschappij via witwasconstructies. De zaak Endstra is hier een helder voorbeeld van.

Macht

Dan is er een zucht naar macht. Die begint met een concentratie op criminele macht (crimineel 'marktleider' zijn), maar strekt zich al snel uit naar sociale macht (politiek, maatschappelijk). Die invloed is nodig om criminele activiteiten te verdoezelen en geld wit te wassen, maar heeft ook niet zelden als doel om op de lange termijn in rustiger vaarwater te komen, bijvoorbeeld als gevierd zakenman. De koppeling van de omvangrijke hoeveelheid geld aan die sociale structuur is een erg gevaarlijke ontwikkeling.

Vermenging tussen boven- en onderwereld

Tot slot verrichten actoren die gelieerd zijn aan georganiseerde criminaliteit niet alleen criminele handelingen, maar vaak ook legale bedrijfsactiviteiten. Die activiteiten worden ingezet ten behoeve van de criminaliteit. Door deze factoren ontstaat een verbinding tussen de boven- en onderwereld die de pijlers onder een goed functionerende maatschappij aantast. Wil je ondermijning bestrijden, dan moet je een brug tussen de onder- en bovenwereld zien te lokaliseren en te vernietigen. Dat lukt niet door de focus louter op criminele activiteiten te leggen. Daarmee laat je immers de legale c.q. semi-legale wereld buiten beschouwing.

Overheidsbrede blik

Het vinden en vernietigen van de motor van ondermijning vraagt om een overheidsbrede blik en een overheidsbrede aanpak, waarin naast de politie en justitie ook de belastingdienst, gemeenten, de bijzondere opsporingsdiensten en andere partners zich verenigen. Die verenigde krachtsinspanning maakt namelijk sneller en beter vreemde patronen in de legale wereld helder, en brengt scherper in kaart welke individuen de onder- en bovenwereld verbinden. Bij uitstek het bestuurlijk instrumentarium maakt het mogelijk het legale gezicht van de onderwereld af te nemen. Bijvoorbeeld door de toepassing van een bibob procedure.

Een georganiseerde overheid tegen georganiseerde criminaliteit

Samenwerken is geen vanzelfsprekendheid, maar moet worden geïnitieerd, ondersteund en gemonitord. Met deze ondersteunende taak zijn de 10 RIEC's (Regionaal Informatie en Expertise Centra) en het LIEC (landelijk pendant) belast. De oorsprong van de RIEC's en het LIEC ligt in 2007 in het voornemen en de behoefte van de toenmalige minister van BZK Ter Horst om de bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit te versterken. Het idee was deze versterking te laten voortvloeien uit een betere informatiepositie van het bestuur en een stevige ondersteuning aan gemeenten met zowel algemene expertise (best practices) maar ook in concrete casussen (bijvoorbeeld ondersteuning bij de toepassing van de wet bibob). Om de informatie uitwisseling op uniforme wijze mogelijk te maken, werd een landelijk convenant tussen partners opgesteld. Dit convenant maakt het mogelijk informatie, ook die uit gesloten politieregisters, met elkaar te delen. De gedachte was het RIEC zelf als een soort buffer te gebruiken om ervoor te zorgen dat de informatie (a) bijeen zou komen en (b) juridisch getoetst kon worden, doorgegeven en gebruikt door alle partners. Daarbij werd niet beoogd alleen informatiestromen naar gemeenten te realiseren, maar ook informatie uit bestuurlijke bronnen richting de opsporingsdiensten te laten stromen.

Informatie uitwisseling

De informatie uitwisseling is fenomeen- en/of casusgericht. De RIEC's en het LIEC brengen signalen bijeen over georganiseerde criminaliteit en werken die verder uit. Ze zijn dus geen 'databank' waarin alle informatie die beschikbaar is wordt verzameld. De aan het convenant deelnemende partners vormen samen het bestuur van elk RIEC. Er is bewust voor gekozen dit bestuur regionaal te verankeren. In de regio moet immers het concrete werk worden gedaan. Daarnaast is aansluiting gezocht bij destijds reeds bestaande regionale overleggen, zoals het driehoeksoverleg.

Prioritering

Prioritering van de werkzaamheden van de RIEC's geschiedt binnen het regionaal bestuur. Om aansluiting bij de inspanningen van politie en justitie te optimaliseren, zijn er daarnaast een aantal landelijke prioriteiten die op basis van het nationaal dreigingsbeeld door de minister van Veiligheid en Justitie zijn vastgesteld. Het accent ligt op de aanpak van drugscriminaliteit, witwassen/vastgoed, mensenhandel en -smokkel en milieucriminaliteit als landelijke thema's.

Landelijke coördinatie

Na de 10 RIEC's in 2008/9 is er in 2011 ook een landelijk centrum opgericht, het LIEC. Het LIEC heeft drie taken: het inventariseren van en acteren op regio-overschrijdende problemen (zoals de OMCG-problematiek), het bundelen van taken voor alle RIEC's die omwille van de effectiviteit en efficiëntie beter op een plaats kunnen worden belegd (bijvoorbeeld het onderhouden van het gemeenschappelijke informatieseringssysteem) en het vormen van een brug tussen regionale inspanningen en nationale partners, inclusief het ministerie van Veiligheid en Justitie.

Integraal, tenzij...

Het landelijk convenant en de regionale/landelijke samenwerkingsverbanden binnen RIEC/LIEC zijn gebleken niet alleen een goede versterking van de bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit te zijn, maar tevens een motor voor het bewerkstelligen van een integrale aanpak van ondermijnende criminaliteit. Het samenwerkingsverband vormt immers een landelijk uitgerold uniek platform met een gemeenschappelijk juridisch kader waarbinnen partners met elkaar kunnen spreken over een probleemgerichte aanpak van regionale en nationale problemen die zijn gerelateerd aan georganiseerde criminaliteit. Vanuit dit perspectief is besloten de RIEC's en het LIEC ook te belasten met de ondersteuning van de integrale aanpak van georganiseerde criminaliteit. Deze integrale aanpak bestaat uit een samenwerking die gericht is op de meest effectieve inzet van preventieve, bestuursrechtelijke, privaatrechtelijke, fiscale en/of strafrechtelijke instrumenten. Partijen hebben afgesproken deze geïntegreerde aanpak toe te passen op basis van het principe 'integraal tenzij'. Een monodisciplinaire aanpak is uitzondering. Doel van de samenwerking is een passende probleemgerichte oplossing van problemen. Het is geen verkapte bezuiniging en dient er toe om bepaalde onderdelen van de keten te ontlasten, maar om het geheel van preventie, controle/toezicht, opsporing en vervolging te versterken. Dat betekent ook dat iedere partner verantwoordelijk blijft voor de inzet van de eigen instrumenten. Concreet bestaat de aanpak uit het samen kiezen, samen sturen, samen uitvoeren en samen verantwoorden. De RIEC's en het LIEC ondersteunen dit integrale proces.

Niet op de automatische piloot!

De afgelopen jaren zijn er veel stappen gemaakt in de integrale aanpak van ondermijnende criminaliteit. Uit de jaarverslagen van de RIEC's en het LIEC blijkt dat deze stappen ook operationeel hun vruchten beginnen af te werpen: bijna alle gemeenten participeren, het beeld van de problematiek wordt scherper en er worden steeds meer integrale casussen opgepakt. We zijn naar mijn mening dus op de goede weg. En daarmee wordt meer gezegd dan wellicht vermoed. Het gaat hier namelijk niet om een vlak bospaadje, maar om een heftig slingerend bergpad waarop elke stap moeite kost. Dit is geen zaak van korte adem en dat zal het in de komende tijd ook niet worden. Daarmee dient de eerste uitdaging zich aan: volhard in de waardevolle overheidssamenwerking! Het is dat verband ook goed daarbij de inspanning niet door te veel nieuwe ambities te laten vergroten. De noodzaak de samenwerking rustig te bestendigen laat onverlet dat er de afgelopen jaren wel op een aantal belangrijke punten lessen zijn geleerd. Binnen de huidige taakstelling van en verwachtingen ten aanzien van het RIEC/LIEC-stelsel zullen deze lessen de komende jaren op zich al voor voldoende ambitie in ontwikkeling zorgen. Meer concreet betreft het de volgende zaken:

1. Flexibilisering van het beeld

De laatste jaren werd helder dat georganiseerde criminaliteit bestaat uit een wisselend netwerk van gelegenheidsverbanden. Dit geldt zeker voor de uitvoerende takken. Het is daarom zaak het beeld van ondermijning zo actueel mogelijk te houden. Dat vraagt om een flexibele informatiepositie over de verschijningsvormen van criminaliteit. De uitdaging zal zijn het informatieplein hierop in te stellen. Het vereist ook flexibiliteit in de aanpak van fenomenen. Deze kunnen immers eveneens gemakkelijk verschuiven.

2. Verdieping kennis van het crimineel 'terroir'

Het lijkt erop dat die flexibele uitvoerende component in verbinding staat met een vaste organisatorische kern, die over het algemeen goed uit beeld weet te blijven. Het is zaak daar meer zicht op te krijgen. Betere integrale ontsluiting van de lokale kennis over deze netwerken is daartoe noodzakelijk. Het is mijn verwachting dat de bestuurlijke criminaliteitsbeeldanalyses, ook wel ondermijningsbeelden genoemd, dat zullen gaan doen. Wat mij betreft is daarbij van belang om niet alleen persoonsgerichte informatie te verwerven, maar ook scherp en goed in beeld te krijgen welke factoren maken dat iemand relatief ongestoord zijn criminele gang kan gaan. Deze factoren vormen als het ware het terroir waarin criminaliteit goed gedijt. Een interessante vraag daarbij is in hoeverre factoren die te maken hebben met de sociale omgeving een rol spelen. Ik verwacht dat dit wel het geval zal zijn.

3. Verbinding met sociale partners

Ondermijnende criminaliteit staat niet op zichzelf, maar is bijna altijd gerelateerd aan andere sociale issues. Bijvoorbeeld persistente wijkproblematiek. Dit soort problemen wordt besproken aan andere tafels dan die waar ondermijning aan de orde komt. Het zou daarom goed zijn de komende tijd de diverse tafels op dat vlak te verbinden met die van de RIEC's.

4. Effectueren van de prioriteitstelling

Zoals gezegd, ligt de nadruk van het werk van de RIEC's en het LIEC op een integrale aanpak op regionaal c.q. lokaal niveau. In toenemende mate worden de prioriteiten voor de in dit samenwerkingsverbanden optredende partijen landelijk vastgesteld. Het is zaak deze twee werelden goed aan elkaar te verbinden. Te denken valt aan een werkwijze waarbij regionale beelden de basis bieden voor nationale prioriteiten. Het laten invlechten van de resultaten van de bestuurlijk criminaliteitsbeeldanalyse die nu per gemeente worden opgemaakt (BCBA) in de systematiek van het NDB biedt hier goede mogelijkheden. Een samenhangend vraagstuk is voorts dat prioriteiten van partijen nog per organisatie worden vastgesteld. Om te voorkomen dat de RIEC's en het LIEC worden geconfronteerd met divergerende inzetwensen, is aan te bevelen voor ondermijning een meer gemeenschappelijk beleidskader te formuleren.

5. Stevigheid van de bureaus RIEC en LIEC

Samenwerken gaat niet vanzelf. Het succes van de integrale samenwerking hangt samen met de stevigheid van de ondersteuning uit het RIEC/LIEC-bureau. Daarbij geldt dat deze bureaus natuurlijk geen taken van partners moeten gaan overnemen. Tegelijkertijd blijkt een betere en meer structurele bezetting een belangrijke katalysator voor het boeken van resultaten. Dit aspect zal meer dan voorheen belicht moeten worden in de verdere ontwikkeling van het RIEC/LIEC-stelsel. Hiervoor geldt overigens dat de bureaus ook weer niet te groot moeten worden. Daarmee ontstaat immers het risico dat ondermijningsproblemen worden afgewimpeld op de RIEC-bureau's, en niet langer als gezamenlijk probleem van het samenwerkingsverband worden gezien.

6. Integriteit als hoeksteen van bestuurlijke aanpak

Naarmate de overheid er beter in zal slagen tot de kern van ondermijnende criminaliteit door te dringen, zal deze zich – zo leert de ervaring – steviger gaan bedienen van contrastrategieën. Deze bestaan naast versluiermethoden niet zelden ook uit het onder druk zetten van betrokken overheidsfunctionarissen. Dat kan met harde (bedreigingen) maar ook met zachte hand (aantasting integriteit). Dit moet je vóór zijn met goede regelingen en een goede werkwijze. Voor de traditionele opsporingsdiensten is dit geregeld. Voor partners die in de kern van hun werkzaamheden verder van de misdaadbestrijding af staan, geldt dat hier nog werk te verrichten is. Een goed regionaal integriteitsbeleid en goede regionaal afgestemde beveiligingsmaatregelen vanuit de RIEC's zijn vraagstukken die in dat verband aandacht zullen behoeven.

Bron: Tijdschrift voor de Politie, jrg. 76 (2014), nr. 8

Geen criminelen in bovenwereld

Jaap van Leeuwen, bestuurlijk beleidsmedewerker bij de gemeente Den Haag.

Op het oog legale bedrijven kunnen dienen als dekmantel voor illegale praktijken zoals het witwassen van zwart geld en drugshandel. De gemeente heeft een sterk juridisch instrument om dit in de kiem te smoren: de Wet Bibob.

Financiering

Wie een horecazaak wil starten, heeft uiteraard een exploitatievergunning nodig. In Den Haag is een van de eisen een volledig ingevuld Bibob-formulier. Daarop staan vragen over de financiering en over de personen die bij de onderneming betrokken zijn. Het gaat hier vaak om grote investeringen voor de overname van een bestaande zaak of de aankoop van een pand. Waar komt dat geld vandaan? Eigen vermogen? Een lening? Crowdfunding? Vele legale constructies zijn denkbaar, maar de ondernemer moet wel volledige openheid van zaken geven en de cijfers goed onderbouwen.

Achtergrond ondernemer

Belangrijk is ook te weten wie allemaal op de achtergrond bij het bedrijf betrokken zijn. Een uitbater fungeert soms als zetbaas van criminelen die feitelijk de zaak aansturen. Op grond van de Wet Bibob kan de gemeente een vergunning weigeren als sprake is van schimmige financiering en/of criminele antecedenten. Zo wordt voorkomen dat de overheid onbedoeld illegale activiteiten mogelijk maakt door een vergunning te verlenen aan een bedrijf dat (in)direct door criminelen wordt gerund. Het kan als dekmantel gaan dienen voor drugshandel, heling, illegaal gokken, mensenhandel of andere strafbare feiten.

Oneerlijke concurrent

Bovendien is een malafide onderneming een oneerlijke concurrent voor bonafide ondernemers in dezelfde branche die zich wel aan wet- en regelgeving houden. De gemeente zet de Wet Bibob eveneens in bij de verkoop van eigen onroerend goed (gebouwen en grond) en bij het verlenen van subsidies en gemeentelijke op drachten. De Bibob-toets moet aantonen of de gemeente met bonafide partijen te maken heeft. Verder is de wet bruikbaar bij de aanpak van huisjesmelkers, bijvoorbeeld door ondernemers achter kamer verhuurbedrijven te screenen.

Bovenwereld

Voor criminelen is het lucratief om bedrijven te hebben in de bovenwereld. Ze kunnen daarmee zwart geld witwassen en het versterkt hun infrastructuur voor illegale activiteiten. Hoe meer invloed in de bovenwereld hoe groter de machtspositie en risico's. Het werkt misstanden in de hand als fraude, belasting ontduiking en corruptie.

Bibob onderzoek

Jaarlijks voert onze afdeling ongeveer 250 Bibob-onderzoeken uit. In bijna 10% van de gevallen resulteert dat in een geheel of gedeeltelijk negatief advies over de vergunningaanvraag. Meestal op grond van onduidelijke financiering of criminele antecedenten. De gemeente kan overigens ook achteraf een vergunning intrekken als blijkt dat zaken niet in orde zijn. De Wet Bibob is een effectieve barrière tegen ondermijning van de bovenwereld door de onderwereld. We merken ook dat bepaalde 'ondernemers' vooraf goed informeren of de gemeente een Bibob-beleid heeft. Dat is dan soms ook meteen het laatste wat we van ze horen.'

Bron: Stadskrant Den Haag, 18 november 2015, nummer 11

Leiders criminele bendes te vaak buiten schot

De Nederlandse politie maakt te weinig werk van het opsporen van opdrachtgevers van ernstige misdaden. De leiders van lokale bendes blijven vaak buiten beeld, en dat hebben die criminelen inmiddels zelf ook door.

Onderzoek

Het is volgens onderzoeker Edward van de Torre een goed idee als vaker onderzoek zou worden opgestart naar criminelen of activiteiten waar nog géén aangifte van is gedaan. Als de opdrachtgevers worden gepakt, komen namelijk ook de daders van de relatief kleinere misdaden in beeld.

Misdaden die ongestraft blijven

Edward van der Torre legt uit welke misdaden dan ongestraft blijven: “Het gaat om misdaden waar minder snel melding van wordt gedaan, bijvoorbeeld drugshandel en productie, prostitutie, fraude, witwassen, intimidatie. Aan de andere kant wordt er wel meer werk gemaakt van zaken waar wel aangifte van wordt gedaan, zoals overval en straatroof, woninginbraak.”

Onevenredig veel capaciteit voor kleine delicten

Volgens Edward van der Torre is het logisch dat daar werk van wordt gemaakt, maar je ziet wel dat er onevenredig veel capaciteit gaat zitten in het aanpakken van de delicten. “De grote jongens weten daardoor te vaak buiten schot te blijven.”

Bron: BNR, 17 september 2013

Uw expertise vergroten?

Congres Ondernijning & Georganiseerde Criminaliteit

Tijdens het congres hoort u:

- Hoe u een strategie bepaalt voor de aanpak van ondernijning en georganiseerde criminaliteit in uw gemeente
- Op welke manier u barrières kunt opwerpen tegen criminele activiteiten die de samenleving ondernijnen
- Welke bestuurlijke instrumenten u tot uw beschikking heeft voor de aanpak van ondernijning en georganiseerde criminaliteit
- Op welke manier u samenwerkt met publieke en private partners aan de aanpak van ondernijning en georganiseerde criminaliteit
- Wat u kunt leren van vooruitstrevende bedrijven uit binnen- en buitenland over innovatieve oplossingen voor veiligheidsvraagstukken

[Meer informatie](#)

Cursus Bestuurlijke aanpak van ondernijning

Tijdens deze cursus leert u:

- Hoe u een strategie bepaalt voor de aanpak van georganiseerde ondernijning in uw gemeente
- Op welke manier u barrières kunt opwerpen tegen criminele activiteiten
- Welke bestuurlijke instrumenten u tot uw beschikking heeft voor de aanpak van ondernijning
- Hoe u criminele netwerken kunt ontmoedigen om zich te vestigen in uw gemeente
- Op welke manier u samenwerkt met veiligheidspartners binnen het Regionaal Informatie en Expertise Centrum aan de aanpak van ondernijning
- Hoe u rechtmatig en doelmatig informatie uitwisselt met uw veiligheidspartners

[Meer informatie](#)

Opleiding bibob coördinator

Tijdens deze opleiding leert u:

- Hoe u een bibob beleid opstelt voor uw gemeente
- Hoe u komt tot een gedegen analyse ter uitvoering van de bibob wetgeving
- Op welke wijze u de integriteit van de betrokken personen en de benodigde financiële middelen beoordeelt
- Hoe u advies kunt inwinnen bij het Landelijk Bureau Bibob
- Op welke manier u verantwoording aflegt over het gevoerde bibob beleid

[Meer informatie](#)